
УДК 047.31+ 811.16; 811.161-163; 821.16; 821.161-163

ЛЬВІВСЬКИЙ СЛАВІСТИЧНИЙ ФОРУМ

(Міжнародна наукова конференція молодих вчених
«Славістика XXI століття: традиції та перспективи розвитку».
Львів, 26–28 жовтня 2011 р.)

Минулорічна осінь була щедрою для України не тільки на велику кількість теплих сонячних днів, але й на важливі наукові зустрічі. У рамках святкування 350-літнього ювілею одного з найстарших вітчизняних навчальних закладів — Львівського національного університету імені Івана Франка — з 26 по 28 жовтня 2011 р. на його філологічному факультеті відбулася згадана наукова конференція молодих вчених.

У роботі цього форуму взяли участь не лише науковці та освітяни України (Києва, Чернівців, Житомира, Миколаєва, Луганська, Умані, Бердянська, Ужгорода, Луцька, Кіровограда, Тернополя, Івано-Франківська), але і їхні колеги — польські, словенські, чеські, словацькі та болгарські славісти.

Відкрила конференцію завідувач кафедри слов'янської філології **Надія Лобур**. З вітальним словом виступили проректор з науково-педагогічної роботи **Марія Зубрицька**, декан філологічного факультету **Ярослав Герасим** та представники дипломатичного корпусу — консул Генерального консульства Чеської республіки у Львові **Мартіна Павлітова Мухова**, консул Генерального консульства Республіки Польщі у Львові **Анджей Дрозд** та ін.

Великий інтерес в учасників конференції викликали виступи на пленарному засіданні: доцента Пряшівського університету **Ярміли Кредатусової** (Словацька республіка) «Навчальна програма «Перекладання та тлумачення: українська мова та культура на кафедрі українистики філософського факультету Пряшівського університету — традиції, сучасність і перспективи розвитку», молодих українських дослідників **Ольги Гайсенюк** та **Мар'яна Скаба** (Чернівці) «Милозвучність української мови на загальнослов'янському тлі», **Наталії Пелех** (Львів) «Осмищення минулості та вічності в поезії Віслави

Шимборської і Ліни Костенко», Дарії Лук'яненко (Миколаїв-Житомир) **«Бароковий діалог культур: від XVI століття до сьогодення»**.

Робота конференції відбувалася в 9-ти секціях: «лексика і термінологія», «семантика, соціолінгвістика та культура мови», «проблеми культурології, перекладу та історії мовознавства», «ономастика та етимологія», «фразеологія, граматики, діалектологія та історія мови», «історія південнослов'янських, західнослов'янських та східнослов'янських літератур», «зіставне дослідження слов'янських літератур».

Однією з проблем, якій було приділено увагу на першій та третій секціях, був сучасний стан слов'янських мов та зміни в їх словникових складах під впливом світової глобалізації та суспільно-політичних трансформацій у посттоталітарних суспільствах кінця минулого століття.

Ольга Ткачук (Львів) у виступі **«Лексичні процеси у мові хорватських та українських мас-медіа у контексті суспільно політичних змін кінця 20 — початку 21 століття»** охарактеризувала тенденції, що активізувалися в розвитку хорватської та української мови у зв'язку із прагненням Хорватії та України «до відкритої демократичної моделі суспільства».

Про інноваційні процеси, які відбуваються в сучасній чеській мові під впливом її контактів з англійською мовою та особливості англословянських запозичень з погляду їх семантики, будови, ступеня адаптації та сфери використання йшлося в повідомленні **Валентини Федонюк** (Київ) **«Англійсько-чеські мовні контакти кінця XX — початку XXI ст.»**.

Предметом аналізу **Олени Катачини** (Львів) у виступі **«Нове у чеській термінології правопорушень»** стали терміни на позначення різних видів злочинів на тлі розвитку правничої терміносистеми до і після набуття чинності нового Кримінального кодексу в Чеській республіці.

Спробу з'ясувати причини виникнення варіативних конструкцій у текстах сучасної польськокомовної преси, яку видають на території сучасної України, здійснено в повідомленні **Оксана Огорілко** (Львів) **«Регіональна варіативність у керуванні дативом»**.

Відхилення від норми в словацьких рекламних текстах розглянуто в розвідці **Лідії Чернюх** (Львів) **«Сучасні словацькі рекламні тексти: проблеми культури мови»**.

Чимало мовознавчих доповідей на конференції було присвячено зіставному вивченню слов'янських мов. До таких належать, зокрема, повідомлення **Наталі Хороз** (Львів) **«Гасла у заголовках хорватських та українських періодичних видань»**, **Ірини Стрілець** (Чернівці) **«Детермінація способів апеляції в українській і польській мовах»**, **Ірини Шевчик** (Львів) **«Іменники singularia tantum у словниках польської та української мов»**, **Валерії Даніліної** (Бердянськ) **«Поняття про міфічний простір та його основні одиниці найменування персонажів (міфони́ми)»**, **Іванни Окозріб** (Ужгород) **«Словацькі іменники pluralia tantum на фоні української мови»**.

Про реалізацію проекту «Електронна база помилок в чеській мові носіями слов'янських мов», над яким нині працюють славісти Карлова університету, а також про роботу над самовчителем із сучасної чеської

мови для україномовних українців, що ведеться в його межах, поінформувала **Яна Мацурова** (Чеська республіка) в доповіді «**Vduchu si říkám, bude líp, або Як ми приборкуємо чеську**».

Характеристику сучасного молодіжного чеського соціолекту, зокрема одиницям на позначення реалій навчального процесу, подано в повідомленні **Михайла Новосада** (Львів) «**Мовне вираження реалій навчального процесу в чеському молодіжному слензі**».

На особливостях мовлення представників різних соціальних прошарків сучасного хорватського суспільства та відтворенні сленгових виразів у творах художньої літератури, засобах масової інформації, рекламних текстах та Інтернет-комунікаціях зосередила увагу в доповіді «**Особливості функціонування хорватського сленгу**» і львів'янка **Ірина Ніколів**.

Характерною рисою виступів, виголошених у межах другої, четвертої і шостої секцій конференції, стала їхня історична (діахронічна) спрямованість.

Стислий огляд діяльності наукових українознавчих центрів на території Чехословаччини в період між першою та другою світовими війнами проведено **Валентиною Зубченко** (Київ) у повідомленні «**Українське мовознавство в Чехії в 20-х — початку 30-х років XX століття**».

Предметом дослідження **Святослава Вербича** (Київ) «**Південнослов'янський топонімікон крізь призму праслов'янського лексичного фонду**» стали сербські та болгарські топоніми *Върло, Въртица, Саврадак, Урма*, що належать до праслов'янського лексичного фонду.

У доповіді **Ірини Єфіменко** (Київ) «**Слов'янська суднобудівна термінологія. Етимологічні етюди**» на слов'янському мовному ґрунті розглянуто походження давніх корабельних термінів (*байда, кочерма, ушкал, чайка*), що досі традиційно інтерпретували як запозичення.

Історію виникнення широко відомого у східних слов'ян міфонема *кікімора* описав у повідомленні «**Слов'янські старожитності. Демонологія**» **Олександр Іваненко** (Київ).

Лексико-семантичну характеристику похідних від апелятивів прізвищ подала луцька дослідниця **Лариса Лісова** «**Сучасні прізвища Волині, похідні від назв одягу та взуття**».

Особливостям польського антропонімікону та імен представниць привілейованих суспільних прошарків, які використовували під час хрещення, була присвячена доповідь «**Антропонімікон і способи ідентифікації польських шляхтянок у давньому волинському воєводстві**» **Ірини Митник** (Польща).

Про фонетичні варіанти, походження, функціонування і подальшу долю власних особових чоловічих імен із початковим [a], [o], [je] з Рес-стру Війська Запорізького 1649 р. розповіла **Любов Осташ** (Львів) «**Фонетична варіантність давніх власних особових імен**».

Аналіз не типових для української топонімії географічних назв з антропонімом у формі родового належності здійснено **Зоряною Купчинською** (Львів) у розвідці «**Ойконімія України XIII—XX ст. Родовий належності, репрезентований на сучасному етапі в мікротопонімії**».

У повідомленні *Агнешки Колодзей* (Польща) «**Діахронічний і синхронічний аспект в дослідженні зоонімів**» представлено походження та функціонування назв тварин з різних лексико-тематичних груп (руронімів, урбозоонімів та ін.).

Можливості кроскультурного підходу при вивченні фольклоронімів продемонстровано у повідомленні *Наталії Колесник* (Чернівці) «**Кроскультурний аспект вивчення власних назв (на матеріалі пісенного фольклору слов'ян)**».

Історичний огляд основних груп мікротопонімів історичної Уманщини подано *Оксаною Василик* (Умань) у розвідці «**Мотиваційні особливості мікротопонімії історичної Уманщини**».

Низка змістовних доповідей була присвячена на ювілейному славістичному форумі й фразеології. Зокрема, *Василь Денисюк* (Умань) у повідомленні «**Народна основа фразеології українських інтермедій XVII–XVIII ст.**» на прикладі окремих фразеологізмів тематичних груп «пити», «бити», «риси людини», «побут людини» проаналізував формування української літературної мови на народній основі.

Специфіку сприйняття двох основних категорій людського буття — «часу» і «простору» лужицькими сербами, відтворену засобами верхньолужицької фразеології представив у виступі «**Концепти простір та час у верхньолужицькій фразеології**» *Олександр Моторний* (Львів).

У доповіді *Віри Дерев'янка* (Івано-Франківськ) «**Індивідуально-авторські фразеологічні новоутворення у ЗМІ**» уточнено поняття трансформація фразеологічної одиниці, представлено класифікацію структурно-семантичних трансформацій фразеологізмів та охарактеризовано основні їх типи.

Спостереження над розвитком сучасної фразеології представлені у виступах львівських дослідниць *Христини Ніколайчук* «**Роль корпусних досліджень у вивченні польської темпоральної фразеології**» та *Юлії Сагати* «**Неосемантизація у сфері польської анімалістичної фразеології**».

Певну увагу було приділено на конференції й критичному осмисленню досягнень такої важливої галузі, як міжслов'янський переклад. Зокрема в доповіді *Галини Горешняк* (Луганськ) «**Афоризми в ідіостилі Ірен Роздобудько: до проблеми авторського перекладу**» проаналізовано особливості передавання індивідуально-авторських афоризмів української письменниці в перекладах російською мовою.

Теоретичному осмисленню феномену «дитячий фольклор», аналізу сучасної перекладознавчої термінології та текстів конкретних перекладів з погляду адекватності передавання в них реалій, ідіом та стилістики оригіналів була присвячена доповідь *Моніки Шевечкової* (Чехія) «**Теоретичні та практичні проблеми перекладу народних казок (на матеріалі чеської та української мов)**».

Різноманітними як щодо аналізованих у них мовних явищ, так і щодо використаних при цьому мовознавчих підходів виявилися й доповіді українців.

Вивченню різних груп онімів у діалектах української мови під кутом діяхронії та синхронії присвячені розвідки *Наталії Лісняк* (Київ)

«Структурно-словотвірна парадигма мікротопонімів Лемківщини», *Марії Наливайко* (Тернопіль) «Неофіційна антропонімія сучасного села», *Христини Макович* (Львів) «Писемні пам'ятки як джерело для досліджування історії українських діалектів» та *Людмили Кравченко* (Київ) «Патроніми в сучасних українських говірках».

Про семантику та особливості творення експресивних прикметників, характерні для діалектного мовлення, зокрема для одиниць, що подають оцінку зовнішності людини та рис її характеру, говорила *Валентини Лєснова* з Луганська («Оцінні прикметники в українському діалектному мовленні»).

Лексеми, які з'явилися в українському лексиконі внаслідок різноманітних міжкультурних контактів, розглянуто у доповідях *Василя Вакулєнка* (Луганськ) «Грецизми і латинізми на позначення рослин у текстах українського фольклору (на матеріалі українських балад про родинні стосунки)» та *Оксани Давидяк* (Умань) «Запозичення в системі назв на позначення стихійних явищ в українській мові XIV—XVII ст.».

Можливості, наявні для передавання просторових відношень у сучасному художньому мовленні, представлено у розвідці *Наталії Кудіної* (Бердянськ) «Морфологічні вираження просторових відношень у «Казці про калинову сопілку» О. Забужко».

Основні здобутки сучасної славістичної концептології та отримані спостереження під час аналізу індивідуально-авторської картини світу В. Набокова висвітлила *Людмила Дмитрієва* (Бердянськ) у доповіді «Семантико-когнітивний опис концептів сміх/ посмішка в російській мовній картині».

Про проект інтернет-сторінки «Українська філологія», розроблений болгарськими колегами, його мету, очікувані результати і плани на майбутнє розповів *Стефан Узун* (Болгарія) в повідомленні «Болгарська університетська україністика в Інтернет-просторі».

Свій погляд на історію української національної граматичної школи, а також на роль Мелетія Смотрицького в ній висловила *Моніка Кришлова* (Чехія) у повідомленні «Про лінгвістичні терміни у старих українських граматиках».

Своєрідним доповненням до повідомлень культурологічного спрямування став виступ *Ірини Огієнко* (Київ) «Інститут етнології Академії наук Чеської Республіки в XXI столітті: діяльність, здобутки, перспективи розвитку», де подано інформацію про основні напрямки роботи чеських етнологів та проблематику підготовлених ними праць.

Поряд із мовознавчими плідно й активно працювали на конференції три літературознавчі секції.

На їх засіданнях було визначено загальні тенденції розвитку слов'янських літератур у кінці XX — на початку XXI ст. (*Юлія Трифонова* (Бердянськ) «Природа та розвиток ритмічної парадигми (на матеріалі слов'янських літератур)»).

Проаналізовано особливості розвитку різних жанрів у попередні історичні періоди: *Катерина Осадча* (Київ) «Контамінація жанрів життя і т. зв. «воїнище» повісті у середньовічній сербській літера-

турі», *Тетяна Сушкевич* (Житомир) «Цикли історичних романів в українській літературі ХХ ст.», *Тарас Лука* (Львів) «Особливості поезії дубровницьких петраркістів», *Мар'ян Климець* (Львів) «Місце фантастичного елементу у хорватській літературі кінця ХІХ — початку ХХ ст.».

Розглянуто творчі досягнення окремих слов'янських письменників (*Дарія Гамулець* (Львів) «Наративні стратегії оповідної прози Д. Михайловича», *Зоряна Гук* (Львів) «Художня своєрідність структури роману «Унікум» М. Павича», *Остан Сливинський* (Львів) «Рафал Воячек: парадокси ліричного «я», *Надія Брилинська* (Львів) «Особливості творчого доробку Я. Сейферта другої половини 20-х рр. ХХ ст.: крах ілюзій та повернення до основ», *Юлія Польова* (Київ) «Міф Праги у чеській постмодерній прозі».

Результати зіставних досліджень чеської, хорватської, сербської та ін. західно- та південнослов'янських літератур з українською відповідного історичного періоду, стилю, напрямку тощо представлено в низці повідомлень (*Юлія Григорук* (Київ) «Релігійні мотиви в поезії Віри Вовк і Яна Твардовського», представники Словенії — *Надія Гдишинська* («Художні втілення соціальних ролей жінок у романах «Манго» Любіці Арсич та «Магдалинка» Марини Гримич»), *Ян Воллмаєр Лубей* («Митець в творах представників каринтійської прози»).

Слід сказати, що великим досягненням цього славістичного форуму став своєрідний діалог поколінь, що відбувся завдяки активній участі в заході не лише молодих дослідників, але й досвідчених фахівців академічних та освітніх установ.

Дебати, розпочаті на пленарних і секційних засіданнях, були продовжені під час культурної програми — одноденної подорожі замками Львівської області, успішна реалізація якої, як і в цілому, відбулася завдяки спільним зусиллям співробітників двох кафедр ЛНУ — слов'янської філології та польської філології.

Матеріали Міжнародної наукової конференції «Славістика ХХІ століття: традиції та перспективи розвитку» будуть опубліковані у збірнику доповідей та повідомлень, що з'явиться незабаром.

Валентина Федонюк (м. Київ)

Valentyna Fedoniuk (Kyiv)

LVIV FORUM OF SLAVIC STUDIES

(An international scientific conference of young scientists is slavic "Studies of XXI century: traditions and prospects of development". — Lviv, 26 — 28 Oct., 2011)

The article is sanctified to the International scientific conference slavic «Studies of XXI century: tradition and prospect», which the 350-years-old anniversary of this educational establishment. In her basic directions of development of modern slavic studies, results of scientific are presented in the areas of linguistics and literary critics, which are conducted by the Ukrainian, Czech, Slovakian, Bulgarian, Slovenian scientists.

Key words: slavic studies, Slavic linguistics, Slavic literary criticisms, history of development of language, onomastics, phraseology, word-formation, grammar, of development of Slavic literatures, prose, poetry.